

- планувати та контролювати свої бюджети;
- управляти грошовими потоками;
- здійснювати оперативне управління на основі калькуляції, цільових витрат;
- генерувати всі частини облікового процесу;
- удосконалювати методи і інструменти управлінського обліку.

Використання ERP-системи дає практично необмежені можливості для обробки різної інформації та усунення будь яких перешкод по втіленню нових методів управлінського обліку, що призведе до суттєвих змін в управлінні підприємством, які безумовно вплинуть на всю систему бухгалтерського обліку.

УДК 657.421.3

Тарас Обушак,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: КОНЦЕПЦІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Нематеріальні активи унікальні за своїми характеристиками, своїм складом, за рівнем впливу на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємств. Проте недосконалість нормативно-законодавчої бази та класифікації об'єктів нематеріальних активів, недостатня розробка методики оцінки зумовлюють потребу в удосконаленні їх обліку, оцінки ефективності використання. Особливої уваги потребує процес оцінки нематеріальних активів, щодо яких не існує активного ринку, і єдиним способом достовірного виміру впливу на господарську діяльність таких є незалежна експертна оцінка.

Існують визначені методики експертної оцінки нематеріальних активів. Оцінку роблять спеціально навчені фахівці, що мають досвід як у патентно-правовій сфері, так і в сфері бухгалтерії нематеріальних активів. Оцінку можуть робити тільки організації, що мають ліцензію на проведення оцінної діяльності.

Експертна оцінка нематеріальних активів проводиться по-різному, що залежить від мети призначення. По-перше, оцінка нематеріальних активів необхідна при визначенні розміру винагороди авторам розробки і при визначенні економічного ефекту від використання даного об'єкта, виходячи з яких роблять плате-

жі авторам. По-друге, при укладанні нематеріального активу на баланс підприємства роблять оцінку цього об'єкта для включення його до складу статутного капіталу підприємства. По-третє, при укладенні ліцензійних договорів необхідно визначити ціну ліцензії, для чого роблять оцінку. По-четверте, оцінка провадиться при проведенні заставних операцій, а також при страхуванні майна. По-п'яте, у випадку порушення виключних прав також необхідно зробити оцінку для визначення збитку від порушення.

Можливості, що відкриваються у власника підприємства у випадку використання такого інструмента, як оцінка інтелектуальної власності, у даний час ще не до кінця правильно зрозумілі багатьма керівниками. Оцінка нематеріальних активів дозволяє збільшити ринкову вартість підприємства, визначити розмір частки при внеску в статутний капітал у формі об'єктів інтелектуальної власності, забезпечити облік усіх активів підприємства, регулювати обсяг амортизаційних відрахувань, визначити вартість об'єктів інтелектуальної власності при їх купівлі-продажу, визначити розмір збитку з приводу незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності, враховувати вартість об'єктів інтелектуальної власності при реорганізації чи ліквідації, зменшити податок на прибуток, оптимізувати співвідношення активів.

Порядок оцінки нематеріальних активів визначається Наказом Фонду державного майна України, Державного комітету з питань науки і технологій «Про затвердження Порядку експертної оцінки нематеріальних активів», і проводиться такими способами:

- 1) шляхом визначення сучасної вартості відтворення щодо нематеріальних активів, які взяті на облік у результаті проведеної інвентаризації на дату приватизації;

- 2) шляхом капіталізації прибутків для визначення сумарної вартості нематеріальних активів, що не відображені в бухгалтерському балансі на дату приватизації;

- 3) шляхом поєднання двох способів.

Слід зазначити, що бухгалтерський облік не може надати точної інформації про нематеріальні складові інтелектуального капіталу. У бухгалтерській звітності інтелектуальний капітал не виділений окремо, тому його статистична оцінка на макрорівні є умовною. У зв'язку із цим існує значна різниця між бухгалтерською оцінкою вартості підприємства та її ринковою вартістю. Ця різниця постійно збільшується за рахунок того, що в бухгалтерському обліку відповідно до діючих стандартів відображається лише незначна частина інтелектуального капіталу (як складової — об'єктів інтелектуальної власності) у вигляді нематеріальних активів.

Сьогодні практика оцінки активів стикається з рядом проблем. Не дивлячись на ускладнені методи оцінки бізнесу, прогнози фінансових аналітиків стають усе менш і менш надійними. Основними причинами цього є відсутність:

- чіткого визначення дійсної природи нематеріальних активів;
- повного розуміння характеристик нематеріальних активів, а саме високих рівнів;
- інвестиційного ризику і невизначеності;
- чітко закріпленої системи майнових прав для більшості нематеріальних активів, зокрема, через їх «розмиту» природу.

Важливою проблемою оцінки нематеріальних активів є також невизначеність майбутніх економічних вигод, які очікується отримати від них і періоди їх отримання. Щодо авторських прав, наприклад, то ймовірність отримання від них майбутньої економічної вигоди в тривалому довгостроковому періоді є ще невизначенішою.

Складно оцінювати те, чого не можна побачити. Нематеріальні активи не можна спостерігати безпосередньо, тоді як можна побачити устаткування, процес виробництва і його результат.

Таким чином, можна вважати, що експертна оцінка нематеріальних активів виявляється нестандартною і комплексною роботою, у результаті якої оцінювачам доводиться робити припущення про найзначущіші параметри, що впливають на чутливість оцінок нематеріальних активів до суб'єктивних і складно обґрунтованих виборів у процесі такої роботи. До кожного окремого виду нематеріальних активів повинен застосовуватися свій метод оцінки, що залежить від походження, сфери застосування та умов використання об'єкта інтелектуальної власності.

УДК 657

Яна Олійник,
д.е.н., професор кафедри
бухгалтерського обліку
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У науковій літературі питання визначення наукового статусу організації бухгалтерського обліку є дискусійним. Вона як наука знаходиться на стадії поступового пізнання об'єкту, перегляду та